

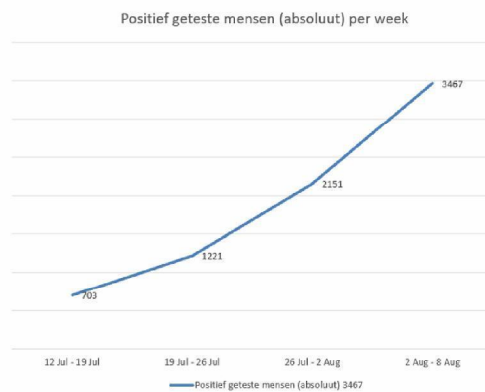
Verplichte maatregelen?

Dit memo gaat over de vraag of het nuttig en mogelijk is om maatregelen rond registratie, BCO, quarantaine en testen m.b.t. Covid-19 verplichtend te maken (bijlage overzicht voor- en nadelen).

Aanleiding

De bereidheid om mee te werken aan bron- en contactonderzoek neemt af.

Daarnaast zien we oplopende besmettingen in Nederland waarvan een deel toe te schrijven is aan mensen die op reis zijn geweest.

We zien besmettingen onder terugkerende reizigers. Een voorbeeld:

12 verschillende GGD'en melden diverse losse clustertjes onder teruggekeerde jongeren uit Malta. Het gaat om 26 meldingen, waarvan de eerste melding op 29 juli bij de GGD werd gemeld. Alle 26 meldingen betreft personen in de leeftijdsgroep 15- 29 jaar

Conclusie en advies, opsomming van mogelijke maatregelen

1. Het meewerken aan BCO wordt minder vrijblijvend.

Het BCO richt zich onder meer op mensen die in nauw contact zijn geweest met een potentieel besmet persoon. De minister van VWS zal een aanwijzing geven aan de voorzitters van de veiligheidsregio's, om vanuit hun taak op grond van de Wpg, deze personen dringend te verzoeken om in thuisquarantaine te gaan en zich te laten testen. Daarbij worden de personen geïnformeerd dat zij op inachtneming van de thuisquarantaine kunnen worden gecontroleerd door de GGD/VR. Als blijkt dat iemand niet bereid is vrijwillig thuis te blijven, kan de vz. VR, om verspreiding van het virus tegen te gaan, aan deze personen, op basis van de huidige Wpg (art 35), op advies van de GGD de maatregel van thuisquarantaine opleggen. Daarvoor moet vervolgens in een gerechtelijke procedure (OM en rechtbank) machtiging worden verleend. Wie zich niet aan een opgelegde quarantainemaatregel houdt, pleegt een misdrijf waarop een hoge boete staat. Deze maatregel is al geregeld op basis van de Wpg, maar in de praktijk nog niet toegepast. In de komende periode voor overleg met OM, JenV (RR, DJAO etc.) en VR] wordt de uitvoerbaarheid van deze maatregel voorbereid.

- Van belang: donderdag volgt OMT-advies over de vraag of een negatieve test tot verkorting van quarantaine kan leiden.

Er moet nadrukkelijk aandacht zijn voor de uitvoerbaarheid van het inzetten van de quarantainemaatregel. Over de rol van het OM wordt vanavond nog geschakeld met het OM door het ministerie van JenV.

Tot toepassing van de quarantainemaatregel kan M.VWS een aanwijzing geven aan alle voorzitters van de veiligheidsregio's op basis van art. 7 Wpg.

2. Spoedwet voor lichter alternatief

Een spoedwet wordt voorbereid om het uitvoeringsproces te vereenvoudigen, door de voorzitter van de Veiligheidsregio een voor betrokken personen lichter en minder ingrijpend alternatief te bieden dan quarantaineplicht, waardoor het OM en de rechtelijke macht worden ontlast. [PM PSC19 : uitwerking mogelijkheid opleggen last onder dwangsom door verplicht stellen medewerking aan BCO en testen].

Eventueel in de onder 4 genoemde spoedwet opnemen van een separate bevoegdheid om medewerking aan het BCO af te dwingen onder sanctie van een last onder dwangsom. Nut en noodzaak en uitvoeringsgevolgen moeten nog worden uitgezocht.

3. Hoog risicogebieden

Voor passagiers die via havens en luchthavens uit hoog risicogebieden het land binnenkomen, biedt de huidige Wpg op dit moment geen basis voor een meer verplichtende vorm van quarantaine, tenzij dit uit BCO voortvloeit zoals hierboven genoemd. *Verplicht* opleggen van quarantaine bij mensen die inreizen uit een "oranje" gebied kan op grond van het huidige art. 35 Wpg niet. *Verplicht* opleggen van quarantaine bij mensen die inreizen uit een hoog risicogebied is wel nodig en daarom wordt de al ambtelijk getoetste spoedwijziging van de Wpg snel ingediend voor de MR. (dit wordt gevoegd met hetzelfde spoedwetsvoorstel als onder 2).

Dit betreft een verbreding van de bestaande bevoegdheid in art. 35 Wpg. Enkel de MvT moet nog worden aangepast n.a.v. de laatste stand van zaken en nut/noodzaak. Pas met de inwerkingtreding van de spoedwijziging kunnen inkomende reizigers uit aangewezen hoog risicogebieden tot quarantaine worden gedwongen als zij daartoe niet vrijwillig bereid zijn. Een onderbouwing door de GGD zoals die in de huidige situatie vereist is, is dan niet nodig.

4. Registratie

Passagiersgegevens kunnen bij havens en luchthavens worden opgevraagd op basis van art. 53 Wpg. Daarbij worden NAW gegevens expliciet genoemd maar geen telefoonnummer/mailadres. Voorheen waren daarmee contactgegevens gegarandeerd, maar met de opkomst van de mobiele telefoon is dat niet langer het geval. De bedoeling van de wet is evenwel dat aldus met deze mensen contact opgenomen kan worden; feitelijk is daar nu een telefoonnummer of mailadres voor nodig. De adressant van de verplichting tot overdracht van deze gegevens aan de GGD is de gezagvoerder. Het lijkt een redelijke uitleg van deze bepaling dat de luchtvaartmaatschappij wordt verzocht hieraan medewerking te verlenen, incl. het telefoonnummer of mailadres, opdat de verplichting richting de gezagvoerder niet hoeft te worden geactiveerd. Verplichting van Passenger Locator Forms (veel gebruikt door andere landen) kunnen ook uitkomst bieden om aan de juiste gegevens te komen.

5. Communicatie

De communicatie over belang van thuisquarantaine en over de morele plicht om mee te werken aan BCO, moet geïntensiveerd worden. Quarantaine en testen versterken.

6. OMT advies

Afhankelijk van het OMT advies van deze week (donderdag) nagaan welke rol (verplicht) testen van mensen zonder symptomen kan spelen bij de quarantainemaatregel. M.a.w.: kan een negatieve test (of testen) je vrijwaren van quarantaine, zoals in Duitsland het geval is? Verplicht testen wordt wel gezien als een inbeuk op de integriteit van het lichaam. Het is een zwaar middel. Met de komst van minder invasieve testmethoden wordt dit bezwaar mogelijk minder zwaarwegend.

Inhoudelijke afweging

Ad 1. Legitieme doel

Er is geen discussie over de vraag of quarantaine als zodanig nuttig is om verspreiding vanuit reizigers die komen uit een oranje (of rood) gebied te voorkomen. Er is ook geen discussie over de vraag of quarantaine nuttig is om verspreiding vanuit contacten die naar voren komen in een BCO. Het nut van volledige medewerking aan BCO staat niet ter discussie. Al deze maatregelen zijn gebaseerd op adviezen van het OMT, die in lijn zijn met de adviezen van ECDC en de WHO.

Over het nut van testen van asymptomatische mensen in het kader van reizen en BCO komt deze week een OMT advies (donderdag). Bij vrijwel alle beperkende maatregelen zijn we steeds afgegaan op de adviezen van deze deskundigen. Die adviezen geven inhoud aan de legitimiteit zoals bedoeld in WPG.

Registratie van terugkerende reizigers is op zich beperkt nuttig (alerteringsfunctie) maar wel in functie van (naleving en) handhaving van quarantaine en testen.

Ad 2. Noodzaak

Huidige beleid (dringend advies)

Met een toename van het aantal besmette personen en een toename van het aantal contacten van deze besmette personen ontstaat het risico dat de tweede golf ontstaat.

Met een toename van verkeer uit risicogebieden bestaat het gevaar op een hogere besmettingsgraad in Nederland. Dit speelt met name bij hoog risicogebieden (zgn. oranje / rode gebieden).

Huidige beeld

Het aantal besmettingen in Nederland loopt op. Het aantal contacten dat mensen hebben loopt op. Dit kan leiden tot problemen bij de GGD omdat zij onvoldoende snel op kunnen schalen om dit bij te houden.

Ook in veel landen loopt het aantal besmettingen op, in veel vakantie landen wordt het steeds moeilijker om de regels te handhaven. Nog nooit was het aantal besmettingen in de wereld zo hoog. De bereidheid tot compliance lijkt af te nemen, maar zijn (zie onderstaand) nog hoog voor quarantaine bij positieve huisgenoot.

Vragenlijst: verklarende analyses thuis isolatie en quarantaine intenties na een positieve test

Wanneer mensen zelf of een huisgenoot een positieve test ontvangt, dienen ze in zelf-isolatie dan wel quarantaine te gaan. Op meting 3 hebben we de intenties daartoe gemeten: 95% van de mensen is bereid in zelf-isolatie te gaan bij een positieve testuitslag. 84% heeft de intentie in quarantaine te gaan indien een huisgenoot een positieve uitslag heeft en 10% weet het nog niet.

Er is gegronde reden om aan te nemen dat mensen die in een oranje gebied zijn geweest daar mogelijk in aanraking zijn gekomen met het virus. Bovendien gaat het om grote aantallen reizigers die moeilijk na kunnen waar en wanneer ze precies risico hebben gelopen. Er zijn natuurlijk verschillen, als je bent wezen feesten met de jeugd van Europa in de verschillende bekende badplaatsen, of je bent op familiebezoek geweest loopt je meer risico, dan dat je in een bergmeer hebt gezwommen en met een mondkapje op musea hebt bezocht.

Ad 3. Bereidheid tot vrijwillige quarantaine

Over het algemeen wordt de regel om in quarantaine te gaan waarschijnlijk redelijk nageleefd. We krijgen echter signalen, onder andere van de GGD en de VR's, dat de nalevingsbereidheid afneemt en onvoldoende hoog is. De voorbeelden van non-coöperatief gedrag zijn vaak anekdotisch, maar komen wel met regelmaat terug. We verklaren oplopende cijfers in deze periode door die verminderde compliancy.

Draagvlak

Een verplichte quarantaine kan een reden zijn om je contacten in een BCO niet te noemen omdat je hen daarmee veel 'last' bezorgd. Aan de andere kant kunnen maatregelen voor de groep (bijvoorbeeld studenten in Amsterdam) als geheel voorkomen worden door de maatregelen te richten op de personen die het hoogste risico lopen. De aanname en inschatting is dat een verplichting i.p.v. een dringend advies de naleving zal verhogen. We schatten dat ook de mensen die zich vrijwillig aan de quarantaine houden positief staan ten opzichte van een verplichting voor diegenen die zich niet aan een vrijwillige quarantaine houden.

De vraag is of wij van mening zijn dat een verplichting voor quarantaine voor mensen die gevonden worden via BCO en reizigers uit hoog-risicogebieden een acceptabele inperking van persoonlijke vrijheden is.

Er lijkt nu maatschappelijk en politiek draagvlak te zijn voor een verdergaande inperking van de persoonlijke vrijheden om de persoonlijke vrijheden van anderen te beschermen. De actie #GeenDorHout stelt de vraag of we de vrijheden van mensen die het niet zo nauw nemen met de risico's niet in zouden moeten perken ten behoeve van de vrijheden van mensen met een risicofactor. Ook werknemers in de zorg, en de mensen bij de GGD roeren zich. Zij voelen zich alsof ze moeten dweilen met de kraan open.

De lijn is tot nu toe geweest dat we Nederland aanspreken op de eigen verantwoordelijkheid, we moeten uitleggen dat onze zorgen nu dermate groot zijn dat we daarnaast gebruik willen maken van meer dwingende individuele maatregelen.

Zonder inzet van de quarantainemaatregel zullen naar verwachting straks weer strengere collectieve maatregelen nodig zijn. Die zullen Nederland hard treffen. De quarantainemaatregel kan worden gezien als laatste niet vrijblijvende wake-up call voor een bepaald deel van onze bevolking om het tij te keren.

Handhaving

Indien iemand niet mee wil werken aan BCO kan de GGD aangeven dat zij het instrument verplichte quarantaine in kunnen zetten. Als iemand dan nog niet mee wil werken kan de GGD verplichte quarantaine inzetten. Dit vergt een individuele beschikking van de voorzitter van de veiligheidsregio en volgende verzoekschriftprocedure door de OvJ en toetsing bij de rechter. Niet naleving van een door de rechter opgelegde quarantainemaatregel wordt door de wetgever zwaar aangerekend. Het is een misdrijf waarop een hoge boete of gevangenisstraf staat.

De volgende groepen zijn uitgezonderd van het dringend advies tot thuisquarantaine (en zullen dus ook uitgezonderd worden van de verplichting, wat handhaving ingewikkelder kan maken): Passagiers in transit, luchtvaartpersoneel, zorgprofessionals (inclusief medische onderzoekers en zorgpersoneel voor de ouderenzorg en alleen wanneer zij reizen voor werk) grenswerkers, transport personeel, diplomaten, personeel van internationale organisaties en personen uitgenodigd door internationale organisaties, militair personeel, humanitaire hulpverleners, personeel ten behoeve van civiele bescherming, zeevaarders en personen die reizen voor noodzakelijke familieredenen

Oplossingsrichting Duitsland In Duitsland bestaan andere wettelijke grondslagen voor maatregelen m.b.t. quarantaine en testen dan in Nederland.

Wie uit een aantal hoog risicogebieden naar Duitsland reist is tijdelijk (14 dagen vanaf inreis) verplicht op verzoek een medische verklaring te tonen met een negatieve testuitslag. Testen kan voor inreis (verklaring mag niet ouder zijn dan 48 uur voor inreis) of erna (uiterlijk 72 uur na inreis). Wie geen verklaring kan tonen, is verplicht mee te werken aan onderzoek. Wie niet wil meewerken krijgt een hoge boete (tot 25.000 euro) en er gelden quarantaineplichten op niveau van de Länder.

In Nederland prefereren we, op basis van een advies van het OMT, quarantaine boven een test. Goed doorgevoerde quarantaine geeft meer zekerheid op het niet doorgeven van een eventuele besmetting dan een test. Een test is immers een momentopname en kent onzekerheden. Anderzijds is de naleving van het laten testen mogelijk hoger dan quarantaine. Vandaar dat we de vraag over de inzet van testen bij mensen zonder symptomen ook aan het OMT voorgelegd hebben.